

**แนวทางการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษา
โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโรงเรียนคำแคนวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**

**A Decreasing of Teenages Violences in School by Mediator:
A Case Study of Kamkanwittayakom School, under the Office
of Secondary Educational Service Area 25**

ชุนนารักษ์ หมื่นศรีจุม (Chunaruk Muenstrijum)*
ชญญา อภิपालกุล (Chanya Apipalakul, Ph.D)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคนวิทยาคม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคนวิทยาคมโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 26 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 50 คน และนักเรียน จำนวน 196 คน รวมทั้งสิ้น 287 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบทดสอบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคนวิทยาคม 5 ด้าน (1) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย พบว่า ครูและผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำจนทำให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บ และจากการกำกับดูแลพบว่า นักเรียนเคยทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนทำให้ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด ในลักษณะการชกต่อยกัน รองลงมาการตบ สาเหตุที่ทำให้นักเรียนอดทนไม่ได้เกิดจากการถูกเพื่อนตำหนิให้เจ็บใจ รองลงมาแย่งกันจับคนรักหรือแฟน และถูกดูถูกเหยียดหยาม (2) ความรุนแรงทางเพศ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกบุคคลอื่นกระทำ ในลักษณะของการละเมิดสิทธิทางเพศ ส่วนเคยถูกบังคับในลักษณะ การโดนจับเนื้อต้องตัว การดูสื่อลามก สาเหตุที่นักเรียนถูกละเมิดสิทธิทางเพศส่วนมากเกิดจากการไว้ใจคนใกล้ชิด รองลงมาร่างกายอ่อนแอกว่า และอยู่ในที่ลับตา (3) ความรุนแรงทางจิตใจ พบว่า เคยเห็นนักเรียนถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่นกระทำการใด ๆ ในลักษณะทำร้ายจิตใจ ส่วนมากเป็นการพูดจาดูถูกเหยียดหยาม รองลงมาการตำหนิใส่ร้ายป้ายสี และการขู่บังคับ สาเหตุที่นักเรียนถูกทำร้ายจิตใจส่วนมากเกิดจากการเข้าใจผิด

คำสำคัญ: การลดความรุนแรงของวัยรุ่น การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง การศึกษารายกรณี

Keywords: A Decreasing of Teenages Violences, Mediator, A Case Study.

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองลงมานักเรียนพูดไม่ไพเราะก่อน (4) ความรุนแรงที่เกิดจากปัญหาของว่างระหว่างวัย พบว่า ส่วนมากเคยเห็นนักเรียนแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะการแต่งกายผิดระเบียบ การหนีเรียน การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา และการมาโรงเรียนสาย สาเหตุที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นส่วนมากมาจากการเรียกร้องดึงดูดความสนใจ รองลงมาการถูกชักชวนจากเพื่อน (5) ความรุนแรงที่เกิดจากการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น พบว่า ส่วนมากเคยปรากฏในลักษณะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รองลงมามีอาการซึมเศร้า สาเหตุที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมออกมา ส่วนมากเกิดจากการเรียกร้องความสนใจ รองลงมาเกิดขึ้นเองหรือควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้

2. แนวทางในการลดความรุนแรงของนักเรียน ควรดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ควรจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมให้นักเรียนมีความตระหนักถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ พร้อมทั้งฝึกทักษะในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้กับนักเรียนซึ่งเป็นแนวทางสันติวิธี

3. ผลจากการศึกษาแนวทางการดำเนินการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางโรงเรียนคำแคนวิทยาคม มี 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม การรับสมัครนักเรียนผู้มีจิตอาสา (2) ขั้นให้ความรู้โดยการฝึกอบรม การสร้างความตระหนักให้ครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่น (3) ขั้นศึกษาดูงาน กลุ่มเป้าหมายไปศึกษาดูงานการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ณ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น (4) ขั้นการฝึกปฏิบัติ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายดำเนินการตามเทคนิคกระบวนการที่ได้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติจริง โดยแบ่งเป็น 3 ทีม ยึดหลักความสมัครใจของนักเรียน ดังนี้ 1. ทีมไกล่เกลี่ยคนกลาง 2. ทีมสืบค้นข้อมูล 3. ทีมผู้ควบคุมประพฤติ (5) ขั้นติดตามประเมินผล นำข้อมูลที่ได้มาทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากการดำเนินการตามขั้นตอนแล้วพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติประสพผลสำเร็จในการเจรจาไกล่เกลี่ยทำให้นักเรียนไม่กลับมาทะเลาะวิวาทกันอีก โดยลงลายมือชื่อไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่งผลให้ความรุนแรงด้านต่าง ๆ ลดลงไป

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study situation, problem and guidelines for alleviating the teenagers' violence in Kamkanwittayakom School, and 2) to study guidelines in implementation for alleviating the teenagers' violence in Kamkanwittayakom School by using mediator. The target group included 26 administrators and teachers, 15 school boards, 50 students' parents, and 196 students, total of 287 persons. The instrument using for data collection was the Questionnaire and the test. Data were analyzed by calculating the Frequency and Percentage, for Observation Form and Interview Form analyzed by using Content Analysis.

The research findings were as follows situation problem teenagers of Kamkanwittayakom there are 5 aspects : 1) for physical violence, most of parents never hurt their children until they were injured. According to monitoring and care, found that the students used to hurt the others' bodies until they were injured most by boxing. The second order was done by slapping. The area founded incidence was the deserted area. The causes the students couldn't stand including: they were nagged by their friends. The second order was: they tried to court their girl friends as well as being insulted, 2) for sexual violence, found that most of students never were abused as sexual violation. Some of them used to be physical touching, watching pornography. Most of group of persons violated the others' sexual right included the classmates.

The second order included their boyfriends. Most of causes the students were assaulted including: they trusted their close persons. The second one included: they were weaker in physical power. 3) for mental violence, found that they used to see their friends or other persons mentally hurt the others, mostly by insulting and humiliating in verbal. The second order included: nagging and smearing, and threatening. For the causes they were mentally hurt, most of them caused by misunderstanding. The second order was the students used impolite words first, 4) for violence from generation gap, found that they used to see the other students violated school rule by dressing, skipping class, smoking, drinking alcohol, and going to school late. The causes of the students' misbehaviors occurring from: attention calling. The second order: they were persuaded by their friends, and 5) for violence from adolescents' adjustment, found that most of included: aggressive behavior. The second order included the depressive mood. Most of the causes showed by students including: the attention calling. The second order included occurrence by themselves or they couldn't control their emotion.

2. For guidelines in alleviating the students' violence, the implementation in creating collaborative network for problem solving should be done, the project for inculcation of ethics and morality should be established, the students' development activities and social activities should be organized so that the students would have awareness in what they should or shouldn't as well as the training for mediator skill as a peaceful guideline should be performed .

3. According to findings from guidelines in implementation in alleviating teenagers' violence in school by mediator of Kamkanwittayakom School, consisted of 5 steps: 1) the step of readiness preparation, and acceptance for students with volunteer mind, 2) the step of knowledge provision by training, development of awareness for teachers and students in teenagers. 3) the step of field trip study, the target group had study tour for mediator at Justice Hall, Khon Kaen Province, 4) the practice step, they implemented according to technique and process studying by real practice classifying into 3 teams focusing on their willingness as follows: (1) Mediator Team, (2) Information Searching Team, and (3) Conduct Controller Team, and 5) the step of follow up and evaluation, the information was brought for common understanding in order to conclude for guidelines in solving the occurred problems. After implementation based on step, found that the target group students had obvious mediator skill until they were successful in mediating. They never quarreled again by signing their names. The problems were solved since it was to accept their guilty by providing opportunity in thinking, considering, and reviewing what they had done in addition with evidence and witness. Desirable behaviors occurred: the students had virtue and discipline. They could analyze before making decision without jumping into conclusion or believing by being told. As a result, the violence in many aspects were lessened.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากปรากฏการณ์ทางสังคมไทยในปัจจุบันมีความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้เห็นตามสื่อ นับเป็นเรื่องราวปัญหาของวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมย เทียวกลางคืน ติดสารเสพติด พฤติกรรมชู้สาว มั่วสุม รวมถึงเรื่องราวของวัยรุ่นในโรงเรียนก่อการทะเลาะวิวาทกันจนเป็นข่าวครึกโครมใหญ่โตในหน้าหนังสือพิมพ์เกือบแทบทุกวัน ชาวต่าง ๆ เหล่านี้ยังนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น สร้างความสลดใจเป็นอย่างมาก และนั่นเป็นสัญญาณที่บ่งบอกได้ว่า วัยรุ่นนิยมใช้ความรุนแรงมากขึ้นจากปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่นดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนได้ใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ คือ 1) บริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 2) ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับบุคคลหน่วยงานและภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่าย ผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ 3) ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม การประเมินผล เพื่อพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

โรงเรียนคำแคนวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และ 5) การส่งต่อมาโดยตลอดแต่พบว่ายังมีนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาคือ มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จากการศึกษาแบบบันทึกความประพฤตินักเรียน พบว่า มีนักเรียนแต่งกายผิดระเบียบ เข้าเรียนช้า หนีเรียน พกโทรศัพท์มาโรงเรียน ติดเกม

พูดจาไม่เหมาะสมเช่นตำพ้อล้อแม่ พฤติกรรมชู้สาว และ ทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะการทะเลาะวิวาท ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการแย่งแฟน ไม่ชอบหน้ากันเพราะอยู่กับคนละกลุ่ม คนละห้อง คนละหมู่บ้าน รวมถึงการทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือ สร้างความหนักใจให้ครู เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง (แบบบันทึกความประพฤติของนักเรียนโรงเรียนคำแคนวิทยาคม, 2552) ครู ผู้รับผิดชอบได้ลงโทษตามระเบียบของโรงเรียนและ ตัดคะแนนความประพฤติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวใช้ไม่ได้ผล นักเรียนคูกรณีกลับมาทะเลาะวิวาทอีก

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียน คำแคนวิทยาคม โดยทำการวิจัยเรื่องแนวทางการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเจาะไกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโรงเรียนคำแคนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อลดปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษาและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคนวิทยาคม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคนวิทยาคม โดยใช้วิธีการเจาะไกล่เกลี่ยคนกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา และนักเรียนโรงเรียนคำแคนวิทยาคม ปีการศึกษา 2553 จำนวน 790 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 24 คน ผู้ปกครองนักเรียน 366 คน กรรมการสถานศึกษา 15 คน และนักเรียน จำนวน 383 คน (โรงเรียนคำแคนวิทยาคม, 2553)

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคนวิทยาคม ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 26 คน

2) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 50 คน

3) กรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน

4) นักเรียน จำนวน 196 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 287 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 นักเรียนจำนวน 196 คน ได้มีโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากจำนวนประชากร 383 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการดำเนินการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียน คำแคณววิทยาคม โดยใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มคนกลาง ประกอบด้วย

1) รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน

2) ครูกิจการนักเรียนและครูแนะแนว จำนวน 2 คน

3) กรรมการนักเรียน จำนวน 12 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 เป็นกลุ่มผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (ประภาพร ศรีตระกูล, 2550:212)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสภาพปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียน ตามลักษณะการกระทำ ความรุนแรง 5 รูปแบบ ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ ดังนี้ (1) ความรุนแรงทางร่างกาย (2) ความรุนแรงทางเพศ (3) ความรุนแรงทางจิตใจ (4) ความรุนแรงที่เกิดจากปัญหาช่องว่างระหว่างวัย และ (5) ความรุนแรงที่เกิดจากการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น

2. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความรุนแรง และวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

3. แบบสังเกต ใช้สังเกตกลุ่มเป้าหมายตามแนวทางในการลดความรุนแรงของวัยรุ่นโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

4. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามแนวทางในการลดความรุนแรงของวัยรุ่นโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน เพื่อศึกษาปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียน

2. แบบทดสอบ ใช้แบบทดสอบกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงและการเจรจาไกล่เกลี่ยทั้งก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม

3. แบบสังเกต ผู้วิจัยใช้สังเกตกลุ่มเป้าหมายระหว่างการอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติการเจรจาไกล่เกลี่ยจากสถานการณ์จริง

4. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายระหว่างการเข้ารับและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การฝึกการเจรจาไกล่เกลี่ยและการดำเนินการจัดทำสารสนเทศกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบทดสอบวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบาย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในโรงเรียนคำแคณววิทยาคม 1) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำจนทำให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บ และนักเรียนเคยทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนทำให้ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด โดยกระทำในลักษณะการชกต่อยกัน รองลงมาในลักษณะตบ บริเวณภายในโรงเรียนที่เห็นหรือได้รับรายงานว่านักเรียนถูกกระทำจนทำให้ได้รับบาดเจ็บ คือ บริเวณหลังโรงเรียนหรือบริเวณ

ที่เปลี่ยว โดยสาเหตุของการถูกระทำร้ายร่างกาย คือ ไม่ชอบหน้า รองลงมาเคยขัดข้องหมองใจกัน และเรื่องแย่งแฟน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ ชำนาญเวช (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี : กรณีศึกษา การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นในชุมชนชนบท พบว่า สาเหตุของความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทวัยรุ่นมีพฤติกรรมดังกล่าวมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล โดยรวมมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมของชุมชน เช่น มีสิ่งยั่วยุทางกามารมณ์ แหล่งอบายมุข และแหล่งมั่วสุมในชุมชน สาเหตุหลัก คือ พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน เป็นเหตุให้ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ต้องการการยอมรับจากเพื่อน และสังคมเป็นเหตุให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา ขณะที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท มีสาเหตุมาจากการเลียนแบบสื่อและรุ่นพี่ การคบเพื่อนเกราะประกอบด้วยสังคมและสภาพแวดล้อมใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา **2) ความรุนแรงทางเพศ** พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกบุคคลอื่นกระทำ ในลักษณะของการละเมิดสิทธิทางเพศ ส่วนเคยถูกบังคับในลักษณะของการไม่สงวนท่าที พฤติกรรมชั่วสาว เช่น การโดยจับเนื้อต้องตัว การดูสื่อลามก สาเหตุใดที่นักเรียนถูกลวนลามทางเพศ หรือละเมิดสิทธิทางเพศส่วนมากเกิดจากการไว้ใจคนใกล้ชิด รองลงมาคือร่างกายอ่อนแอกว่าและอยู่ในที่ลับตา ซึ่งสอดคล้องกับ สุธัมมา นามวงษา (2552) ได้ทำการวิจัย “แนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจา โกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำแคน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2” จากผลการวิจัยด้านความรุนแรงทางเพศ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกระทำ ในลักษณะของการลวนลามหรือละเมิดสิทธิทางเพศส่วนที่เคยพบว่ามีในลักษณะของการลวนลามหรือละเมิดสิทธิทางเพศโดยถูกจับต้องลูบลำร่างกายให้ดูสื่อลามกโดยดูกับเพื่อนเพศเดียวกันมีทั้งเพื่อนในห้อง ต่างโรงเรียน รุ่นพี่ และคนในครอบครัวสถานที่ที่มักถูกลวนลามทางเพศ คือ ที่บ้านหรือที่พัก บริเวณที่เปลี่ยวๆเวลา คือ หลังเลิกเรียน และขณะอาศัยที่บ้านหรือที่พัก มีสาเหตุจาก เป็นแฟนหรือคนรัก เพราะไว้ใจคนใกล้ชิด **3) ความรุนแรงทางจิตใจ**

พบว่าเคยเห็นหรือได้รับรายงานว่านักเรียนเคยถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่น กระทำการในลักษณะทำร้ายจิตใจ ส่วนมากเป็นการพูดจาตู่ถูกเหยียดหยาม รองลงมาคือ การด่าทอใส่ร้ายป้ายสี และการขู่บังคับ สาเหตุที่นักเรียนถูกทำร้ายจิตใจส่วนมากเกิดจากความเข้าใจผิด รองลงมานักเรียนพูดไม่ไพเราะก่อน นักเรียนแก้ปัญหาโดยวิธีการส่วนมากปรับทุกข์กับเพื่อน รองลงมาปรึกษาครู และเก็บไว้คนเดียว ไม่บอกใคร ซึ่งสอดคล้องกับ สุธัมมา นามวงษา (2552) ได้ทำการวิจัย “แนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจา โกล่เกลี่ยคนกลาง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำแคน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2” จากผลการวิจัย ด้านความรุนแรงทางจิตใจ พบว่า ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความคิดเห็นตรงกันว่านักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่นทำร้ายจิตใจ เหตุการณ์ที่ทำให้ครูมักจะทำร้ายจิตใจนักเรียน คือนักเรียนไม่มีวินัยไม่ตั้งใจเรียนทำผิดระเบียบและพูดไม่สุภาพ ส่วนผู้ปกครอง เห็นว่านักเรียนไม่มีวินัย และไม่ตั้งใจเรียนและในส่วนของนักเรียนเกิดจากการเข้าใจผิด และนักเรียนไม่ตามใจเขา แก้ปัญหาโดยบอกพ่อแม่ ปรับทุกข์กับเพื่อนปรึกษาครู และบอกผู้ใหญ่ที่ไว้ใจ **4) ความรุนแรงที่เกิดจากปัญหาของว่างระหว่างวัย** พบว่า เคยเห็นหรือได้รับรายงานว่านักเรียนเคยแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะการแต่งกายผิดระเบียบ การหนีเรียน การเที่ยวเตร่/กลางคืน การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา การมาโรงเรียนสาย การหนีออกจากบ้าน แก้ปัญหาโดยปรับทุกข์กับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ พนม เกตุมาน (2550) ที่ได้เสนอปัญหาที่พบได้บ่อยในวัยรุ่น คือ ปัญหาบุคลิกภาพ (personality problems) วัยรุ่นจะเป็นวัยที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพอย่างชัดเจนทั้งนิสัยใจคอ การคิด การกระทำ จะเป็นรูปแบบที่สม่ำเสมอจนสามารถคาดการณ์ได้ว่าในเหตุการณ์แบบนี้ เขาจะแสดงออกอย่างไร ถ้าการเรียนรู้ที่ผ่านมาดี วัยรุ่นจะมีบุคลิกภาพดีด้วย แต่ในทางตรงข้าม ถ้ามีปัญหาในชีวิตหรือเรียนรู้แบบผิด ๆ จะกลายเป็นบุคลิกภาพที่เป็นปัญหาปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้น้อย เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง และจะติดตัวไปตลอดชีวิต ถ้าเป็นปัญหามาก ๆ เรียกว่าบุคลิกภาพผิดปกติ (personality disorders) และความ

ประพฤติดีผิดปกติ (conduct disorder) คือ โรคที่มีปัญหาพฤติกรรมกลุ่มที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยตนเองพอใจ ได้แก่ การละเมิดสิทธิผู้อื่น การขโมย ฉ้อโกง ตีชิงวิ่งราว ทำร้ายผู้อื่น ทำลายข้าวของ เกเร หรือละเมิดกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม การหนีเรียน ไม่กลับบ้าน หนีเที่ยว โกหก หลอกหลวง ล่วงเกินทางเพศ การใช้สารเสพติด

5) ความรุนแรงที่เกิดจากการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น
พบว่า เคยเห็นหรือได้รับรายงานว่านักเรียนเคยถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่น กระทำการใดๆ ในลักษณะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รongลงมามีอาการซึมเศร้า สาเหตุที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมออกมาส่วนมากเพราะเป็นการเรียกร้องความสนใจ รongลงมาเกิดขึ้นเองหรือควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ แก้ปัญหาโดยบอกผู้ใหญ่ที่ไว้ใจ รongลงมาเก็บไว้คนเดียวไม่บอกใคร และปรับทุกข์กับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ พนม เกตุมาน (2550) ที่ได้เสนอปัญหาที่พบได้บ่อยในวัยรุ่น คือ ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ วัยนี้จะแสดงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างมากการพูดจาไม่ค่อยเรียบร้อย อารมณ์แปรปรวนเปลี่ยนแปลงง่าย ความรับผิดชอบขึ้น ๆ ลง ๆ เอาแต่ใจตัวเอง ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์หงุดหงิดไม่พอใจได้มาก ๆ ถ้าใช้วิธีการจัดการไม่ถูกต้อง เช่น ใช้วิธีดุด่าว่ากล่าว ตำหนิ หรือลงโทษรุนแรง จะเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน เป็นอารมณ์ต่อกัน ไม่ได้ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่นวิธีการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้ **แนวทางการลดความรุนแรง** คือ ควรดำเนินการโดยสร้างเครือข่ายให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยครู พ่อแม่ และผู้ปกครองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ใช้ความรุนแรง ในส่วนของโรงเรียนต้องดำเนินตามแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ควรจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม อารมณ์ สติปัญญาพร้อมนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งสำคัญครูควรมีความสามารถในการพูดจาเจรจาไกล่เกลี่ยเมื่อนักเรียนกระทำความผิด

พร้อมทั้งสอนให้เด็กคิดพิจารณาอย่างมีสติทุกครั้งก่อนจะลงมือกระทำอะไรหรือพูดอะไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ ชำนาญเวช (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี : กรณีศึกษาการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นในชุมชนชนบท พบว่า แนวทางแก้ไขอย่างสันติ ควรเน้นที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ หมั่นอบรมสั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ให้รู้จักระเบียบวินัยของสังคม และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่วัยรุ่น องค์กรของรัฐหรือเอกชนควรจัดให้วัยรุ่นได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น จัดอบรมให้ความรู้ จัดหลักสูตรหรือการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รวมทั้งการให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์และวิธีการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

2. จากการดำเนินการลดปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง พบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก สิทธิ ความรุนแรง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา เทคนิคการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง สังเกตได้จากการเขียนรายงานได้ถูกต้องชัดเจน และจากการไปศึกษาดูงานการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง สำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ซักถามข้อสงสัยตามความต้องการ และมีโอกาสในการสร้างเครือข่ายทำโครงการพัฒนาเด็กเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป

จากการฝึกการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางในสถานการณ์จริง พบว่านักเรียนมีความสามารถในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงได้เป็นอย่างดีเพราะมีการติดตามพยานหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาทุกครั้งและมีความสามารถใ้ส่วนในการทำหน้าที่เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางจนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน จากกระบวนการทำให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยรู้จักที่จะเชื่อในหลักฐานพยานรวมถึงมีเหตุจึงเกิดผลสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มอื่น ๆ ได้

จากการสรุปและประเมินผลโดยจัดทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยหลังจากดำเนินการทำให้ได้แนวทางการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

ของโรงเรียนคำแคนวิทยาคม เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาความรุนแรงของนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม การรับสมัครนักเรียนผู้มีจิตอาสา (2) ขั้นให้ความรู้ โดยการฝึกอบรม การสร้างความตระหนักให้ครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่น (3) ขั้นศึกษาดูงาน กลุ่มเป้าหมายไปศึกษาดูงานการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง สำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น (4) ขั้นการฝึกปฏิบัติ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายดำเนินการตามเทคนิคกระบวนการที่ได้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติจริง โดยแบ่งเป็น 3 ทีม ยึดหลักความสมัครใจของนักเรียน ดังนี้ (4.1) ทีมไกล่เกลี่ยคนกลาง (4.2) ทีมสืบค้นข้อมูล (4.3) ทีมผู้ควบคุมประพฤติ (5) ขั้นติดตามประเมินผล นำข้อมูลที่ได้มาทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากการดำเนินการตามขั้นตอนแล้วพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จในการเจรจาไกล่เกลี่ยทำให้นักเรียนไม่กลับมาทะเลาะวิวาทกันอีก โดยลงลายมือชื่อไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่งผลให้ความรุนแรงด้านต่าง ๆ ลดลงไป

เอกสารอ้างอิง

- คริสโตเฟอร์ มัวร์. (2542). **กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง: ยุทธศาสตร์การนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง.** (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, ผู้แปล). พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ ออฟเซ็ท.
- จිරศักดิ์ ชำนาญเวช. (2550). **แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี: กรณีศึกษาการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นในชุมชนชนบท.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยญา อภิบาลกุล. (2552). **สุนทรียสนทนา.** ขอนแก่น: สถาบันสันติศึกษา.
- ประภาพร ศรีตระกูล. (2550). **แบบฝึกและเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 217 720 ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1) การศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่น ทั้ง 5 ด้าน ความรุนแรงทางร่างกายเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดเนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นไม่สามารถระงับอารมณ์รุนแรงของตนเองได้จึงเกิดการทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะบริเวณที่เปลี่ยว สถานศึกษาควรจัดพื้นที่ทุกแห่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ปลอดพื้นที่เปลี่ยวและเพิ่มมาตรการสอดส่องดูแลนักเรียนในพื้นที่เปลี่ยวมากขึ้น

2) การฝึกอบรมให้ความรู้พื้นฐาน ควรเพิ่มกิจกรรมในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการลดความรุนแรงและสร้างความสมานฉันท์ เช่น การพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนรู้คุณค่าในตนเอง รักตนเอง และรับรู้ต่อสัญญาณที่บ่งบอกถึงความรุนแรงของวัยรุ่น

3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือแนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2) ควรศึกษาเชิงคุณภาพและนำแนวทางการลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ขยายผลสู่สถานศึกษาอื่น เพื่อลดปัญหาความรุนแรงของสังคม

พนม เกตุมาน. (2550). **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

พนม เกตุมาน. (2550). **ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น**. ค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2553, จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_57.htm

โรงเรียนคำแคนวิทยาคม. (2552). **แบบบันทึกความประพฤติของนักเรียน**. ขอนแก่น: โรงเรียนคำแคนวิทยาคม.

โรงเรียนคำแคนวิทยาคม. (2553). **รายงานผลการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553**. ขอนแก่น: โรงเรียนคำแคนวิทยาคม.

สุธั้มา นามวงษา. (2552). **การศึกษาแนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.